



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdanova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	



XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Fizuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	



KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODELI	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQUARISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	



TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyoyrova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI	394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna	
DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN)	400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah	
DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH	405
Uralov Shavkat Maxramovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich	
BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASIGA TA'SIRI	414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich	
BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR	418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI	424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich	



ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar	
YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIVAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH	446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich	
O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS.....	456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich	
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	460
Астанов Зафар Муродуллаевич	
TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	466
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	472
Norboyev Sarvar Azodovich	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	476
Xatamova Manzura Ochilidievna, Safarov Botir Isaq o'g'li	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	482
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING PUL MUOMALASI BARQARORLIGIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	487
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
O'ZBEKISTONDA TAKSI XIZMATLARI BOZORIDA INSTITUSIONAL ISLOHOTLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	491
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li	
EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	497
Kudiyarov Aybek Alisherovich	



EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH



Kudiyarov Aybek Alisherovich

Nukus davlat texnika universiteti o'qituvchisi

E-mail: kudiyarovaybek@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada ekologik tanglik sharoitida qishloq xo'jaligida yer resurslaridan foydalanishning iqtisodiy samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy yondashuvlar va metodologik tamoyillar tahlil qilinadi. Tadqiqotda suvni tejash texnologiyalari, raqamli qishloq xo'jaligi yechimlari, ekologik toza (eco-friendly) amaliyotlar hamda barqaror yer resurslarini boshqarish tashabbuslariga alohida e'tibor qaratilgan. Ilmiy izlanish jarayonida tizimli tahlil, solishtirma baholash, struktura-mantiqiy modellashirish, qishloq xo'jaligi ko'rsatkichlari asosida statistik tahlil hamda agribiznes va qishloq xo'jaligi siyosati sohasidagi mutaxassislarning ekspert baholari qo'llanildi. Tadqiqot natijalari ekologik va innovatsiyaga yo'naltirilgan choralar qishloq xo'jaligi subyektlarining iqtisodiy samaradorligini sezilarli darajada oshirishi, resurslardan foydalanish samaradorligini yaxshilashi va tarmoqning barqaror rivojlanishini ta'minlashini ko'rsatdi. Shu bilan birga, suv tanqisligi, kichik fermer xo'jaliklarining zamonaviy texnologiyalarga cheklangan kirishi, moliyaviy resurslarning yetarli emasligi, innovatsion infratuzilmaning fragmentatsiyalashuvi hamda malakali agritech mutaxassislarning yetishmasligi kabi muammolar mavjudligi aniqlandi.

Kalit so'zlar: ekologik sharoit, yer resurslari, iqtisodiy samaradorlik, qishloq xo'jaligi, raqamli texnologiyalar, barqaror rivojlanish, innovatsiya siyosati.

Abstract. This article analyzes modern approaches and methodological principles aimed at improving the economic efficiency of land use in agriculture under conditions of environmental stress. Special attention is paid to water-saving technologies, digital agriculture solutions, eco-friendly practices, and initiatives for sustainable land resource management. The study employs systemic analysis, comparative assessment, structural-logical modeling, statistical analysis based on national agricultural indicators, as well as expert evaluations provided by specialists in agribusiness and agricultural policy. The findings indicate that environmentally oriented and innovation-driven measures significantly enhance the economic performance of agricultural enterprises, improve resource efficiency, and strengthen sectoral resilience. At the same time, several challenges persist, including water scarcity, limited access to modern technologies for small-scale farmers, insufficient financing, fragmentation of innovation infrastructure, and a shortage of qualified agri-tech professionals.

Key words: environmental conditions, land resources, economic efficiency, agriculture, digital technologies, sustainability, innovation policy.

Аннотация. В статье анализируются современные подходы и методологические принципы повышения экономической эффективности использования земельных ресурсов в сельском хозяйстве в условиях экологической напряжённости. Особое внимание уделяется водосберегающим технологиям, цифровому сельскому хозяйству, экологически безопасным практикам и инициативам устойчивого управления земельными ресурсами. В ходе исследования применялись системный анализ, сравнительная оценка, структурно-логическое моделирование, статистический анализ показателей сельского хозяйства, а также экспертные оценки специалистов в области агробизнеса и аграрной политики. Результаты исследования свидетельствуют о том, что экологически ориентированные и инновационные меры способствуют существенному росту экономической эффективности сельскохозяйственных субъектов, повышению ресурсосбережения и укреплению устойчивости отрасли. Вместе с тем выявлены проблемы, связанные с дефицитом водных ресурсов, ограниченным доступом малых фермерских хозяйств к современным технологиям, недостаточным уровнем финансирования, фрагментацией инновационной инфраструктуры и нехваткой квалифицированных специалистов в сфере агротехнологий.

Ключевые слова: экологические условия, земельные ресурсы, экономическая эффективность, сельское хозяйство, цифровые технологии, устойчивое развитие, инновационная политика.



KIRISH

Qishloq xo'jaligi O'zbekiston uchun strategik jihatdan eng muhim sohalardan biri bo'lib, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, bandlikni oshirish, eksport daromadlarini shakllantirish hamda qishloq hududlarining barqaror rivojlanishida muhim o'rin tutadi. So'nggi o'n yillikda mazkur soha milliy islohotlar doirasida chuqur modernizatsiyadan o'tdi, xususan, raqamlashtirish, suvni tejash texnologiyalari, barqaror yer resurslarini boshqarish hamda innovatsion boshqaruv yondashuvlari amaliyotga joriy etildi.

Hukumat strategiyalari, jumladan "O'zbekiston Qishloq Xo'jaligini Rivojlantirish Strategiyasi 2020-2030", yer monitoringi uchun raqamli platformalarni joriy etish, klaster asosida ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash hamda zamonaviy sug'orish infratuzilmasiga investitsiyalarni jalb etish bo'yicha chora-tadbirlar innovatsion rivojlanishga bo'lgan institutsional majburiyatni yaqqol namoyon etadi. Shu bilan birga, urug'lik, mineral o'g'itlar yoki kredit dasturlari orqali amalga oshiriladigan an'anaviy subsidiya mexanizmlari iqlim o'zgarishi, suv resurslari tanqisligi, mexanizatsiya darajasining pastligi hamda aniqlik qishloq xo'jaligi (precision agriculture) texnologiyalariga bo'lgan ehtiyoj kabi zamonaviy muammolarni to'liq qondirish uchun yetarli emas.

Innovatsion qishloq xo'jaligiga o'tish yangi davlat qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirishni talab etadi, bu esa texnologik rivojlanish, raqamli boshqaruv vositalari, ilmiy-tadqiqot institutlari salohiyati va inson kapitalini kompleks integratsiyalashni o'z ichiga oladi. O'zbekiston ushbu yo'nalishda sezilarli yutuqlarga erishgan bo'lsa-da, qishloq xo'jaligi korxonalari innovatsion uskunalarini joriy etish uchun moliyalashtirishga cheklangan kirish, qishloq hududlarida raqamli savodxonlik darajasining pastligi, ilmiy tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq etishdagi uzilishlar hamda chekka hududlardagi infratuzilma cheklovlari kabi muammolarga duch kelmoqda.

Shu bois ekologik va innovatsiyaga yo'naltirilgan davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ilmiy-metodologik asoslarini ishlab chiqish O'zbekiston qishloq xo'jaligi korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish, ularning chidamliligini mustahkamlash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalqaro tadqiqotlarda ekologik tanglik sharoitida qishloq xo'jaligida yer resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish masalasi barqaror rivojlanish bilan chambarchas bog'lab o'rganiladi. FAO tomonidan Markaziy Osiyo mamlakatlari misolida olib borilgan tadqiqotlarda yer degradatsiyasi, suv tanqisligi va iqlim o'zgarishi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining asosiy cheklovchi omillari sifatida ko'rsatiladi. FAO hisobotlarida barqaror yer boshqaruvi, suvni tejash texnologiyalari va agroekologik yondashuvlar hosildorlikni saqlab qolish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim vositalari sifatida asoslab berilgan.

Jahon banki tadqiqotlarida O'zbekiston qishloq xo'jaligida resurslardan foydalanish samaradorligi, ayniqsa yer va suv resurslarining iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi. Bank tahlillariga ko'ra, aniqlik qishloq xo'jaligi, zamonaviy sug'orish texnologiyalari va raqamli monitoring tizimlarini joriy etish yer unumdorligini oshirish bilan birga ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlarda davlat tomonidan moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining mavjudligi texnologiyalarning keng joriy etilishida hal qiluvchi omil ekanini ta'kidlanadi.

Mahalliy va xalqaro ilmiy nashrlarda ekologik cheklovlar sharoitida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati alohida yoritilgan. Toshkent davlat agrar universiteti ilmiy jurnallarida agroklastlar, nav almashinuvi va tuproq unumdorligini boshqarish masalalari O'zbekiston sharoitida muhim ilmiy yo'nalish sifatida ko'rib chiqiladi. OECD va UNDP tadqiqotlarida esa ekologik xavfsiz va iqlimga moslashuvchan qishloq xo'jaligi modellari rivojlantirish, institutsional muhitni takomillashtirish hamda bilim va texnologiyalar transferini kuchaytirish yer resurslaridan foydalanishning iqtisodiy samaradorligini oshirishning asosiy shartlari sifatida baholanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot metodologiyasi ekologik tanglik sharoitida qishloq xo'jaligida yer resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish kontekstida davlat qo'llab-quvvatlash vositalarini kompleks va tizimli tahlil qilishga asoslangan. Tadqiqot jarayonida mavjud institutsional mexanizmlar, texnologik yechimlar va boshqaruv yondashuvlarining o'zaro bog'liqligi chuqur o'rganildi.

Tizimli tahlil usuli orqali hukumat dasturlari, agrar klaster modellari, sug'orish infratuzilmasi, raqamli boshqaruv tizimlari hamda qishloq xo'jaligi korxonalarining innovatsion salohiyati o'rganildi va ularning yer resurslaridan foydalanish samaradorligiga ta'siri baholandi.

Solishtirma tahlil doirasida Yevropa Ittifoqi, Xitoy, Turkiya va Braziliya davlatlarining qishloq xo'jaligini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tajribalari tahlil qilinib, ularning O'zbekiston agrar tuzilmasi hamda suv tanqisligi sharoitlariga moslashuv imkoniyatlari baholandi.



Statistik tahlil 2019-2024-yillar davomida shakllantirilgan milliy ma'lumotlar bazalariga asoslandi. Jumladan, O'zbekiston Qishloq xo'jaligi vazirligi, Statistika qo'mitasi, agrar klasterlar va innovatsion markazlarning rasmiy ma'lumotlari tahlil qilinib, o'rtacha hosildorlik ko'rsatkichlari, texnologiyalarning joriy etilish darajasi hamda subsidiya mexanizmlarining tuzilmasi o'rganildi.

Shuningdek, ekspert baholari usuli qo'llanilib, agronomlar, klaster menejerlari, sug'orish muhandislari hamda qishloq xo'jaligi islohotlarini amalga oshirish jarayonida ishtirok etgan mutaxassislarning fikr va tavsiyalari inobatga olindi. Ushbu metodlar majmui ekologik sharoitda yer resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan metodologik tavsiyalarni ishlab chiqish uchun mustahkam asos yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ekologik tanglik sharoitida qishloq xo'jaligida yer resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlash ko'p qirrali yondashuvni talab etadi. Quyidagi jadvalda ushbu jarayonda qo'llaniladigan asosiy qo'llab-quvvatlash vositalari texnologik, agronomik, institutsional va moliyaviy guruhlariga ajratilgan holda tizimlashtirilgan. Har bir vosita guruhi o'ziga xos iqtisodiy va ekologik afzalliklarga ega bo'lishi bilan birga, ularni amaliyotga joriy etishda ma'lum cheklovlar ham mavjud. Jadvalda keltirilgan tahlil yer resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda davlat siyosati va xo'jalik yurituvchi subyektlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlash hamda kompleks yondashuv zarurligini asoslab beradi(1-jadval).

1-jadval. Ekologik tanglik sharoitida qishloq xo'jaligida yer resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat qo'llab-quvvatlash vositalari guruhi

Vosita guruhi	Ta'rif	Afzalliklar	Cheklovlar
Texnologik	Drip-sug'orish, tuproq namligini o'lchash sensorlari, aniqlik ekish uskunolari	Hosildorlikni oshiradi, suvni tejaydi	Kichik fermerlar uchun yuqori investitsiya xarajatlari
Agronomik	Ekologik urug'liklar, nav almashinuvi, organik o'g'itlar	Tuproq unumdorligini oshiradi, uzoq muddatli samaradorlik	Trening va rejalashtirishni talab qiladi
Institutsional	Yer boshqaruvi dasturlari, kengaytirish xizmatlari	Bilim uzatish va muvofiqlashtirishni kuchaytiradi	Uzoq hududlarda qamrov yetarli emas
Moliyaviy	Zamonaviy texnika uchun subsidiyalar, imtiyozli kreditlar	Investitsiya imkoniyatlarini yaxshilaydi	Garov talablari, yetarli moliyalashtirish yo'qligi

So'nggi yillarda qishloq xo'jaligida aniqlik texnologiyalarini joriy etish jarayoni izchil sur'atlarda rivojlanib, ishlab chiqarish samaradorligining oshishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Jadvalda 2019-2024-yillar davomida aniqlik texnologiyalarining qabul qilinishi darajasi, o'rtacha hosildorlik ko'rsatkichlari, resurs tejash hajmi hamda sof daromad o'sishi dinamikasi aks ettirilgan. Ma'lumotlar tahlili aniqlik texnologiyalaridan foydalanish kengaygani sari hosildorlik va resurslardan foydalanish samaradorligi barqaror ravishda oshganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, sof daromad o'sishining ijobiy dinamikasi ushbu texnologiyalarning iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiqligini tasdiqlaydi va ularni keng joriy etish zarurligini asoslaydi(2-jadval).

2-jadval. 2019-2024-yillarda aniqlik qishloq xo'jaligi texnologiyalarini joriy etishning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri

Yil	Aniqlik texnologiyalari qabul qilinishi (%)	O'rtacha hosildorlik (t/ga)	Resurs tejash (%)	Sof daromad o'sishi (%)
2019	10	2.8	3	2
2020	16	3.0	5	5
2021	24	3.3	8	9
2022	33	3.6	12	14
2023	45	4.0	16	19
2024	57	4.5	22	25

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, aniqlik texnologiyalari (precision technologies) va suvni tejash amaliyotlarini joriy etish qishloq xo'jaligi korxonalarida izchil va barqaror sur'atlarda o'sib bormoqda. Xususan, 2019-yilda aniqlik texnologiyalarini qabul qilish darajasi atigi 10 %ni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib ushbu ko'rsatkich 57 %ga yetgan. Shu bilan birga, o'rtacha hosildorlik 2,8 t/ga dan 4,5 t/ga gacha oshgan, resurslarni tejash darajasi 3 %dan 22 %gacha ko'tarilgan hamda sof daromad o'sishi 2 %dan 25 %gacha yetgan.



Keltirilgan raqamlar innovatsion va ekologik yo'naltirilgan (eco-friendly) texnologiyalarning yuqori samaradorligini yaqqol tasdiqlaydi. Suv va energiyani tejashga qaratilgan amaliyotlar nafaqat tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi, balki qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining iqtisodiy natijalarini ham sezilarli darajada yaxshilaydi. Shu bilan birga, hududiy tafovutlar ham aniq namoyon bo'lmoqda. Jumladan, Farg'ona, Samarqand va Xorazm hududlarida yangi texnologiyalarni qabul qilish sur'ati Karakalpakstan kabi chekka hududlarga nisbatan sezilarli darajada tezroq bo'lgan. Bu holat mazkur hududlarda infratuzilma rivojlanganligi, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining samaraliroq ishlashi va texnologiyalarga kirish imkoniyatlarining kengroq ekanligini ko'rsatadi.

Integratsiyalashgan baholash natijalari texnologik va agronomik vositalar yer resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda eng muhim omillar ekanligini ko'rsatadi. Ushbu yo'nalishlar umumiy samaradorlik ballining asosiy qismini shakllantiradi. Moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari texnologiyalarni qabul qilish jarayonini tezlashtirsa-da, hududiy tafovutlar va mavjud resurs cheklovlari ularning ta'sirini to'liq namoyon etishga ma'lum darajada to'sqinlik qilmoqda. Umumiy integratsiyalashgan samaradorlik ballining 7,80 darajada shakllanishi kompleks yondashuvning nisbatan yuqori natijadorligini anglatadi.

Muhokama natijalari ekologik sharoitda yer resurslaridan samarali foydalanish aniqlik texnologiyalari va suvni tejash vositalarini joriy etish, nav almashinuvi va tuproq unumdorligini boshqarish, shuningdek, institutsional va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini o'zaro integratsiyalash orqali ta'minlanishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tuproq sho'rlanishi, kichik fermer xo'jaliklarida mexanizatsiya darajasining pastligi, raqamli savodxonlikning yetarli emasligi hamda kengaytirish xizmatlarining cheklanganligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda.

Kelajak istiqbollari va tavsiyalar ekologik va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni talab etadi. Jumladan, tomchilatib sug'orish va tuproq monitoringi tizimlarini subsidiyalash ko'lamini kengaytirish, fermerlarni ekologik va resurs tejash amaliyotlariga o'rgatish maqsadida kengaytirish xizmatlarini kuchaytirish, hududiy yer rejalashtirishni integratsiyalash zarur. Shuningdek, kichik va o'rta fermer xo'jaliklari uchun zamonaviy agrotech uskunalarini moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish, davlat-xususiy hamda universitet-sanoat hamkorliklarini rag'batlantirish, tuproq unumdorligi va suv samaradorligini raqamli platformalar orqali muntazam monitoring qilish muhim ustuvor yo'nalishlar sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ekologik tanglik sharoitida yer resurslarini samarali boshqarish qishloq xo'jaligi korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, hosildorlikni barqarorlashtirish hamda ekologik muvozanatni saqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, texnologik, agronomik, institutsional va moliyaviy choralarni o'zaro uyg'unlashtirish innovatsion va barqaror yer boshqaruvini ta'minlashga, suv va tuproq resurslaridan oqilona foydalanishga hamda ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishga xizmat qiladi. Jumladan, aqlli (smart) sug'orish texnologiyalari va tuproq monitoringi tizimlari joriy etilgan fermer xo'jaliklarida suvni tejash ko'rsatkichi 20-25 %ga oshgan, hosildorlik darajasi esa 15-20 %ga yuqorilagan.

Shuningdek, raqamli va ekologik texnologiyalarni keng joriy etish, nav almashinuvi, organik o'g'itlardan foydalanish hamda agroklaster tizimlari orqali kichik va o'rta fermer xo'jaliklari ham iqtisodiy samaradorlikni sezilarli darajada oshirishi mumkin. Institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, jumladan klaster tizimlari, kengaytirish xizmatlari va ilmiy-tadqiqot institutlari faoliyati orqali innovatsion tajribalarni kengaytirish, texnologiyalar va bilimlarni ishlab chiqarish subyektlariga tezkor yetkazish imkoniyati yaratiladi.

Moliyaviy choralar, xususan imtiyozli kreditlar, subsidiyalar va grantlar, fermer xo'jaliklarining yangi texnologiyalar hamda resurslarni tejash vositalariga kirishini sezilarli darajada osonlashtiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy qo'llab-quvvatlash natijasida zamonaviy texnologiyalarga sarmoya kiritgan qishloq xo'jaligi korxonalarining daromadi 18-22 %ga oshgan. Shu bilan birga, hududlararo tafovutlarni kamaytirish va chekka hududlarni qo'llab-quvvatlash orqali milliy qishloq xo'jaligi tizimining umumiy chidamliligi va raqobatbardoshligi yanada mustahkamlanadi.

Umuman olganda, ekologik va innovatsiyaga yo'naltirilgan kompleks choralarni izchil amalga oshirish O'zbekiston qishloq xo'jaligi korxonalarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish darajasini oshirish, iqtisodiy samaradorlikni kuchaytirish hamda milliy oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Qishloq xo'jaligi vazirligi. Barqaror yer resurslaridan foydalanish yillik hisoboti. Toshkent, 2024.
2. O'zbekiston Suv resurslari vazirligi. Suvni tejash texnologiyalari bo'yicha hisobot (2019-2024). Toshkent, 2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5921-son Farmoni. Qishloq xo'jaligida yer resurslarini optimallashtirish va ekologik xavfsizlik to'g'risida. Toshkent, 2020.



4. FAO Uzbekistan. Central Asia: Sustainable Land Management. FAO, 2023.
5. World Bank. Uzbekistan Agriculture: Resource Efficiency and Land Productivity. Washington, 2024.
6. Toshkent davlat agrar universiteti. Journal of Agronomic Innovations, 2021-2024.
7. OECD. Innovation in Agriculture under Ecological Constraints. Paris, 2023.
8. UNDP Uzbekistan. Climate-Smart Agriculture and Land Use. UNDP, 2023.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
